

Verbanden leggen met zeshoeken

Alle leraren hebben het druk. Daarom hieronder een werkvorm die weinig voorbereidingstijd vergt en ingezet kan worden na behandeling van een bepaald onderwerp. Zijn alle verbanden duidelijk? Begrijpen de leerlingen de kernbegrippen? Met deze werkvorm komt u erachter.

Lisa Oskamp is
redacteur van Kleio.

Wat?

Leerlingen maken directe en indirecte verbanden zichtbaar met behulp van zeshoeken.¹

Voor wie?

Deze actieve werkvorm kan in elke leerlaag en op elk niveau gebruikt worden – het niveau van de oefening is namelijk aan te passen. Maak het makkelijker door met minder zeshoeken te werken en door alleen kernbegrippen te gebruiken. Maak het moeilijker door gebruik te maken van meer zeshoeken en van 'moeilijkere' begrippen of laat een groepje leerlingen de begrippen voor een ander groepje op de zeshoeken noteren.

Hoe werkt het?

Print het werkblad met de zeshoeken uit (te vinden op www.vgnkleio.nl). Doet u deze werkvorm voor de eerste keer met een klas, zoek dan zelf de begrippen uit en noteer ze op de zeshoeken, zodat de leerlingen zien hoe het werkt. Kopieer het blad zodat elk groepje een eigen setje kaartjes heeft. Knip, om tijd te besparen in de les, alles zeshoeken vooraf uit – laat dit eventueel door de leerlingen doen.

De opdracht is dat de leerlingen alle kaartjes zo aan elkaar verbinden dat er logische verbanden naar voren komen. Ze moeten bij elke zeshoek die vastzit aan een andere zeshoek kunnen vertellen waarom ze aan elkaar liggen: wat is het verband? Een direct verband wordt gevormd als de zijden van de zeshoeken helemaal tegen elkaar aan worden gelegd. Een indirect verband is het als alleen de hoeken van de zeshoeken elkaar raken.

Leerlingen kunnen dit doen in groepjes van twee, drie of vier.

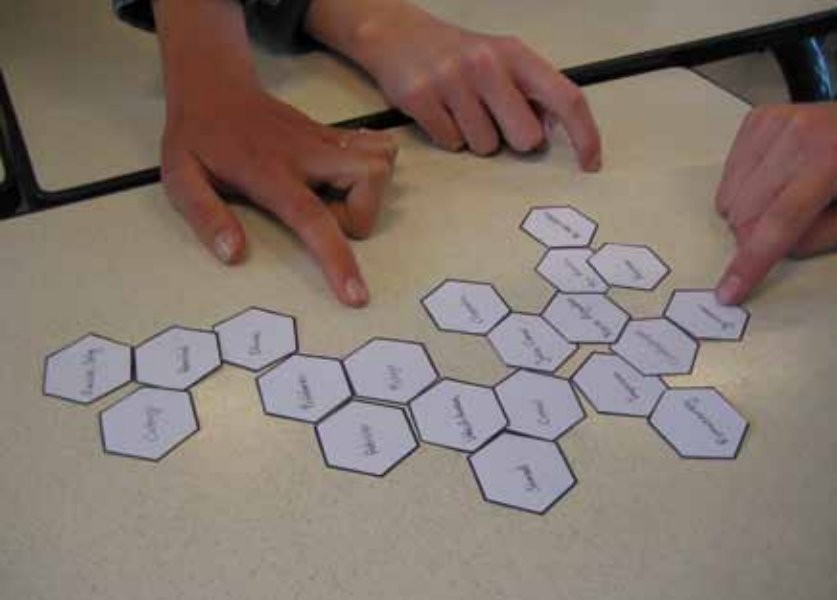
Ze leggen aan elkaar uit waarom ze een zeshoek op een bepaalde plaats neerleggen.

De werkvorm kan gespeeld worden als een soort spel, waarbij iedere leerling een paar kaartjes krijgt en hij of zij om de beurt een kaartje moeten aanleggen terwijl ze aan elkaar uitleggen waarom ze kiezen voor deze plaatsing. De zeshoeken kunnen echter ook met het begrip naar boven gericht op de tafel worden gelegd, waarna om de beurt een leerling een zeshoek uitkiest en deze op een logisch plaats aanlegt.

De docent loopt gedurende deze werkvorm door de klas en checkt bij verschillende groepjes waarom ze bepaalde zeshoeken aan elkaar gekoppeld hebben. Als ieder groepje alle zeshoeken heeft geplaatst, kan de docent een paar groepjes laten uitleggen waarom zij bepaalde begrippen aan elkaar gekoppeld hebben. Noem bijvoorbeeld een begrip en vraag welke zeshoeken zij daar aan vast hebben liggen. Op deze manier ziet de klas dat er vaak

Leerlingen uit klas
1 vwo-Xtra van
PCC Het Lyceum in
Alkmaar zijn bezig
met deze werkvorm.
Foto's: Lisa Oskamp.

meerdere verbanden mogelijk zijn en dat het afhankelijk is van een goede uitleg. Dit moment is ook te gebruiken om nog een paar vragen te stellen over de betekenis van sommige begrippen. Als er tijd over is, kan de docent leerlingen vragen de zeshoeken te ordenen: maak stapeltjes onder de noemers 'politiek', 'economie' en 'sociaal'. Of laat ieder groepje een paar vragen formuleren die oplopen in niveau, bijvoorbeeld een beschrijvende, verklarende en

evaluerende vraag, aan de hand van de begrippen die ze voor zich hebben. Neem de uitkomsten van deze extra oefeningen vervolgens klassikaal door.

Beste moment

Deze werkvorm kan het beste na het behandelen van een onderwerp ingezet worden, bijvoorbeeld in de les voordat de toets plaatsvindt. Op deze manier is het mogelijk dat de leerlingen nog eens nagaan of ze de stof echt

goed begrepen hebben en kan de docent nog eens ingaan op een bepaald gedeelte van de stof, bijvoorbeeld als veel leerlingen de verbanden daarbij toch niet duidelijk kunnen maken.

Elk onderwerp is geschikt voor deze werkvorm. Ik heb een paar weken geleden het onderwerp 'De Romeinen' in de eerste klas van het vwo met onder andere deze werkvorm afgesloten. De leerlingen moesten alle zeshoeken zo aan elkaar koppelen dat er een logische samenvatting van het hoofdstuk ontstond. Koen Idema vond het 'leuk om op een andere manier aan het hoofdstuk te werken, omdat je de verbanden zo beter ziet'. Ook Micky Bregman vindt de opdracht 'leuker dan gewoon alles in je hoofd stampen'. Klasgenoot Duns Schuurman concludeert: 'Je moet doornemen wat je geleerd hebt en dit brengt alles op een logische wijze samen.' ■

1 Op deze werkvorm werd ik geattendeerd door Fenneke Reinders op de docentendag van Geschiedenis Werkplaats in maart 2017.

Breng WO1 dichtbij je leerlingen!

www.geschiedenislokaalutrechtwo1.nl

UTRECHT

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

PROVINCIE UTRECHT

Bronnen en opdrachten voor vmbo, havo en vwo